

Верховного Суду України через Вищий адміністративний Суд України (ст. 239-1 КАС), який здійснює перевірку відповідності заяви вимогам закону (ст. 239-2 КАС) та вирішує питання про допуск справи до провадження (ст. 240 КАС), що, безумовно, створює додаткові бар'єри для оскарження судових рішень. До недавня (до набрання чинності Закону України «Про судову систему і статус суддів» від 07.07.2010 р., прикінцевими положеннями якого були внесені зміни до ГПК України, КАС України та ЦПК України стосовно перегляду судових рішень Верховним Судом України) цей порядок у різних видах судочинства був набагато простіше. Для порівняння: в адміністративному судочинстві скарга про перегляд судового рішення за винятковими обставинами подавалася безпосередньо до Верховного Суду України (ст. 239 КАС України в редакції від 01.01.2010 р.), допуск скарги до провадження за винятковими обставинами здійснювався колегією суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України за участі не менше двох третин її чисельності протягом п'ятнадцяти днів після надходження скарги (ст. 240 КАС України в редакції від 01.01.2010 р.).

Висновки. З огляду на важливість завдань, які постають перед провадженням за винятковими обставинами, маючи на меті реалізацію принципу процесуальної економії адміністративного судочинства на всіх стадіях процесу, вважаємо за доцільне спростити порядок перегляду судових рішень адміністративних судів Верховним Судом України, а саме пропонуємо закріпити в КАС України подання заяви про перегляд рішень адміністративних судів безпосередньо до Верховного Суду України; вирішення питання про допуск справи до провадження колегією суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України протягом п'ятнадцяти днів після надходження заяви без виклику осіб, які беруть участь у справі. Таким чином, проведення стадії перегляду судових рішень Верховним Судом України на належному рівні, без зайвих витрат часу і коштів дозволить не порушити розумних строків судового захисту порушених прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у публічно-правових відносинах під час проведення судового розгляду справи Верховним Судом України, що, безумовно, матиме позитивний вплив на здійснення правосуддя в Україні в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : [науково-практичний коментар] : у 2 т. / за заг. ред. С.Я. Фурси. – К. : Видавництво Фурси С.Я. ; КНТ, 2006.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст. 446.
3. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України : в 2 т. / за заг. ред. В.К. Матвійчука. – К. : Алерта ; КНТ, 2008. – Т. 2. – 752 с.

УДК 351.74(477)

ЩОДО ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ON DEMILITARIZATION BODIES OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

Зозуля І.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових дисциплін
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У статті досліджено розуміння, своєчасність і доцільність вживання терміну «демилітаризація Міністерства внутрішніх справ України» як базового положення проголошеної реформи. Показано, що сьогодні тактично правильним є не декларування некоректного терміну, виходячи з його сутності як розатестування окремих підрозділів, органів і служб МВС України, а ліквідація «поліцейщини» в міліції.

Ключові слова: демилітаризація, органи внутрішніх справ, розатестація.

В статье исследовано понимание, своевременность и целесообразность применения термина «демилитаризация Министерства внутренних дел Украины» как базового положения провозглашенной реформы. Показано, что сегодня тактически правильным является не декларирование некорректного термина, исходя из его сущности как разаттестации отдельных подразделений, органов и служб МВД Украины, а ликвидация «полицейщины» в милиции.

Ключевые слова: демилитаризация, органы внутренних дел, разаттестация.

It was investigated the understanding, timeliness and advisability of the term «demilitarization of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine» as a base position of proclaimed reform. It is shown that today tactically correct is not declaration incorrect of term, in terms of its essence as bringing to the civil status of the individual departments, agencies and services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, but elimination «negative police of relations» in the militia.

Key words: demilitarization, police, bringing to civil status.

Як відомо, проголошене в державі реформування системи МВС України є надзвичайно важливою проблемою, науково обґрунтовані рішення якого ми напрацьовували протягом останнього десятиріччя, і деякі з яких були запроваджені в практику діяльності органів внутрішніх справ держави [1–3]. Тому, що підтверджує й досвід науковців, які досліджували окремі питання організації та діяльності органів внутрішніх справ – О. Бандурки, С. Гусарова, А. Комзюка, О. Музичука, О. Синявської та інших учених – прийняття будь-якої Стратегії або Концепції реформування МВС України повинно передувати тільки їх всебічне та детальне обговорення громадою, у тому числі й стосовно цілої низки базових положень. Саме із цієї тези ми й виходимо, аналізуючи деякі сьгоднішні пропозиції щодо реформування.

Одним з основних питань так званої «Стратегічної візії розвитку МВС та поліції», яка нещодавно була запропонована Українською Гельсінською спілкою з прав людини в «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ» (далі – Стратегія) [4], є демілітаризація, що в означеній Стратегічній візії посідає четверте місце – після оптимізації структури МВС, верховенства права та деполітизації. І, власне, де вже після демілітаризації там позначені децентралізація, підзвітність та прозорість у роботі, тісна співпраця з населенням та місцевими громадами, а також кадрова політика, професіоналізація персоналу.

Поки ми не будемо розглядати правильність розстановки пріоритетів тих чи інших завдань, вказаних у названій Стратегії як «принципи реформування органів внутрішніх справ як споріднені та універсальні категорії», різницю між «стратегічною візією» та «стратегією», а також відсутність «принципу оптимізації структури МВС» у переліку «узагальненого вигляду» за п. 4 розділу II Стратегії та, навпаки, його наявність у п. 1 її розділу III тощо. Однак саме на сьогодні більш важливим для нашої держави та актуальним, навіть не для реформування МВС України, а у світлі безпосередньої участі органів внутрішніх справ України в антитерористичній операції на Донбасі та складності загальної політико-економічної ситуації в державі, є *питання демілітаризації Міністерства внутрішніх справ України, дослідження коректності розуміння якої, своєчасності та доцільності є метою статті.*

Слід зазначити, що ідеї повної або часткової демілітаризації органів внутрішніх справ неодноразово підіймалися науковцями та практиками й раніше. Зокрема, Ю. Белоусов, К. Левченко, О. Мартиненко, чії наукові праці безпосередньо лягли в основу означеної «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ», обґрунтовуючи важливість демілітаризації, ще у 2009 році зазначали, що «вихідним положенням даного принципу є розуміння того, що поліція, виконуючи у суспільстві сервісну функцію та сприймаючи громадян як клієнтів та партнерів, повинна мати іншу організаційну структуру, аніж військові підрозділи. Проте досвід Центральної та Південно-Східної Європи вказує, що найбільш небезпечною є не стільки мілітаризована структура поліцейських підроз-

ділів, скільки спорідненість внутрішньої культури армії та поліції як наслідок тоталітарної, мілітаризованої системи радянського періоду. У тоталітарних державах поліція, як частина військової структури, цілком переймає військові цінності, систему стосунків, стереотипи поведінки. У період реформування позбутися цього історичного багажу досить важко, тому часто поліція продовжує використовувати цілком мілітаризовану тактику охорони правопорядку та стиль управління персоналом» [5, с. 21].

Нагадаємо, що за Великим тлумачним словником сучасної української мови, «демлітаризація – це заборона якій-небудь державі мати воєнну промисловість і армію; роззброєння» [6, с. 283]. Такі саме або близькі значення надають цьому слову й інші словники. При цьому, єдина особливість цих визначень полягає в *підкресленні саме примусовості процесу щодо демлітаризації – заборони, відказу, відмови, ліквідації.* Це, на нашу думку, викликає певну *суперечливість у самому розумінні сенсу «добровільної демлітаризації»* (тобто, фактично – роззброєння) міліції, яку, знов таки «добровільно», шляхом реформування, пропонується застосувати до органів внутрішніх справ України.

При цьому кожному зрозуміло, що міліція не відноситься до Збройних Сил України, а мова в цілому йде про демлітаризацію Міністерства внутрішніх справ України, що тотожно роззброєнню усіх його органів, підрозділів і служб (за виключенням підрозділів охорони громадського порядку тощо). У коментарях до означеної «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ» йдеться, що *«поліцію буде демлітаризовано, тобто «оцивільнено»: у погонах залишиться лише частина поліцейських, ті, хто виконує практичну роботу з протидії злочинності»* [7].

Водночас із цього приводу доцільним буде виклад декількох тез науковців і практиків щодо демлітаризації МВС.

Так, О. Гуров ще в 2010 році цілком прагматично «сослался на опыт неудачной, по его словам, демилитаризации английской полиции, который закончился тем, что «сначала у местных полицейских забрали оружие, разрешив им ходить только с дубинками, а потом, как случился теракт в метро, тут же вернули утраченное право». По его мнению, *предложение выстроить работу милиции по типу гражданской структуры рискует обернуться ее «полным развалом».* «Традиционно милиция у нас работала по принципу, что пока ты военный, ты будешь исполнять приказ, а будешь гражданским служащим, станешь относиться наплевательски» [8]. Саме тоді щодо реформування МВС РФ була оприлюднена й така думка соціально-психологічного спрямування, що «демилитаризация не принесет МВД никакой пользы: «Не может гражданский человек работать в органах внутренних дел, он не впишется в систему. Милиция должна быть ближе к народу, но не настолько» [9].

Уже в середині 2013 року начальник Державного науково-дослідного інституту при МВС України М. Вербенський полемізував: «...но что значит

демилитаризация? В милиции военных нет, и, поверьте, никто из милиции в военные не рвется» [10].

І, нарешті, О. Банчук, співробітник Центру політико-правових реформ, тепер уже в середині 2014 року зазначав: «Не слід очікувати й на демілітаризацію в запропонованій «реформі». В апаратах міліцейських органів і далі працюватимуть службовці зі спеціальними званнями, а порядок проходження служби міліціонерами мало чим відрізнятиметься від військової служби» [11].

Доречі, 03.04.2008 року до Верховної Ради України навіть було внесено законопроект «Про демілітаризацію та упорядкування носіння форменого одягу» [12], який мав на меті демілітаризацію українського суспільства та встановлення правових підстав щодо носіння форменого одягу різними категоріями державних службовців, військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, але стосовно чого було визнано сумнівним досягнення законопроектом поставленої в «Пояснювальній записці» до нього мети демілітаризації суспільства і упередження злочинних дій із використанням форменого одягу.

Власне, про озброєність міліції безпосередньо сказано в ст.1 Закону України «Про міліцію»: «Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань» [13], а також у його ст. 15 «Застосування вогнепальної зброї» та ст. 15-1 «Гарантії особистої безпеки озброєного працівника міліції». Цікаво, що таке формулювання – «державний озброєний орган виконавчої влади», абстрагуючись від позначення міліції – застосовується тільки в цьому Законі. Жодного іншого нормативного акту з такою формулою в законодавстві України не існує!

А стосовно поліції, у яку, за замислом певних розробників-реформаторів, має перетворитись теперішня міліція, то:

– по-перше, існування поліції в Україні сьогодні нормативно взагалі не передбачено і не забезпечено;

– по-друге, в означеній «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ» [4] відсутнє хоч-би якийсь конкретне визначення поліції – тоді постає питання до розробників – у яку таку поліцію має перетворитись міліція?;

– по-третє, на українському веб-сайті Вікіпедії подане таке нейтральне визначення: «поліція (фр. *Police*, від дав.-гр. *ἡ πολιτεία* – «державна») – система державних служб, що займаються охороною громадського порядку і боротьбою зі злочинністю» [14];

– по-четверте, як приклад, за п. 1 ст. 4 гл. 1 Федерального Закону Росії «Про поліцію» від 07.02.2011 р. № 3-ФЗ «Полиция является составной частью единой централизованной системы федерального органа исполнительной власти в сфере внутренних дел» [15], але при цьому поліція володіє вогнепальною зброєю (гл. 5 «Застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї»);

– по-п'яте, один із вітчизняних проектів Закону України «Про поліцію і поліцейську діяльність»,

хоча в п. 1 ст. 1 р. 1 й визначає поліцію як «центральні органи виконавчої влади, які виконують функції з підтримання публічного порядку, визначені цим Законом, і утворені відповідно до закону про центральні органи виконавчої влади, та виконавчі органи місцевих рад, які виконують функції з підтримання публічного порядку, визначені цим Законом, утворені відповідно до закону про місцеве самоврядування» [16], але також у ст. 37 передбачає застосування нею вогнепальної зброї. Те саме можна сказати й про інші аналогічні законопроекти.

Таким чином, різниця між визначенням тієї ж поліції в РФ та українських законопроектах про поліцію, й нинішньої міліції в Україні формально полягає тільки в ознаці озброєності у визначенні міліції. І тому проблема так званої «демілітаризації», про що йдеться в реформаторів, легко може бути вирішена простою відміною ознаки озброєності в тому ж Законі України «Про міліцію», оскільки завуальоване володіння та застосування зброї для виконання службових обов'язків все одно передбачено як у міліції, так і в поліції.

При цьому цілком зрозуміло, що захистити права і свободи людини і громадянина та виконати більшість із покладених ст. 2 Закону України «Про міліцію» на ту ж міліцію завдань (а поліція їх також повинна буде забезпечувати) – «забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення кримінальних правопорушень; участь у розкритті кримінальних правопорушень та розшуку осіб, які їх вчинили, у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних та кримінально протиправних посягань» – практично неможливо без зброї.

Тому зброя й далі, не дивлячись ні на що, буде залишатись у МВС України, незалежно від того, яку назву будуть мати його основні органи – міліція чи поліція. Тим більш, наприклад, що сьогодні за ст. 15 Закону України «Про міліцію» [13], працівники міліції обмежено, як крайній захід мають право застосувати вогнепальну зброю тільки в таких випадках: 1) для захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників; 2) для відбиття нападу на працівника міліції або членів його сім'ї, якщо їх життю або здоров'ю загрожує небезпека; 3) для відбиття нападу на охоронювані об'єкти, конвої, жилі приміщення громадян, приміщення державних і громадських підприємств, установ і організацій, а також звільнення їх у разі захоплення; 4) для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину і яка намагається втекти; 5) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожує життю і здоров'ю працівника міліції; 6) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян

або працівника міліції. Також працівники міліції мають право застосовувати вогнепальну зброю в районі проведення антитерористичної операції..., для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю громадян або працівника міліції.

Треба погодитись, що МВС України займає особливий статус серед правоохоронних органів держави, але водночас сьогодні *суспільством чомусь зовсім не ініціюється питання про демілітаризацію СБУ*, щодо якої ст. 26 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229–ХІІ [17] визначає підстави і порядок застосування зброї та спеціальних засобів; *або Державної прикордонної служби України*, стосовно якої ст. 21 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. № 661–ІV [18] визначає порядок застосування сили під час охорони державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, або інших правоохоронних органів. І, навпаки, демілітаризація в 1999 році колишнього Департаменту з питань виконання покарань та його незалежний статус чомусь вбачались у тому, що «вдалося демілітаризувати систему виконання покарань, вивівши її з підпорядкування МВС [19].

Так, чи потрібно сьогодні казати саме про демілітаризацію органів внутрішніх справ України, якщо *повна демілітаризація МВС України (у тому вигляді, як її подають суспільству) взагалі не можлива, і можна обійтись незначною зміною ст. 1 Закону України «Про міліцію»?* Може тому, що зі слів заступника міністра МВС України Т. Авакяна демілітаризація дозволить покращити фінансування [20], або ще з якихось причин? Тим більш, що як уже згадувалось нами раніше та що визнають самі розробники «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ» [4], «найбільш небезпечною є не стільки мілітаризована структура поліцейських підрозділів, скільки спорідненість внутрішньої культури армії та поліції як наслідок тоталітарної, мілітаризованої системи радянського періоду...» [5, с. 21].

Це підтверджує й досвід міждисциплінарних діалогів, який свідчить, як зазначає професор І.М. Клямкін, що «сама по себе демілітаризація альтернативой милитаризации быть не может. Такая «альтернатива» означает движение милитаризованного общества к своему концу, его умирание. Точнее – его самоубийство» [21, с. 284]; «...раз политическая оболочка милитаристской системы сохраняется, то нет

достаточных оснований говорить и о завершенности демилитаризации» [21, с. 291]; «...нельзя..., не считаться и с тем, что слово «милитаризация» слишком привязано к армии и армейской корпорации, а слово «демилитаризация» может восприниматься в антиармейском смысле. Поэтому мне больше нравится термин, который был придуман в России раньше и доказал свою содержательность. То, что... называет «милитаризацией», я бы назвал «полицией». Полицейскими методами можно управлять как внутри общества, так и вовне. «Полицейщина», противостоящая принципам правового государства, звучит, на мой взгляд, лучше, чем «милитаризация». Потому что последняя может ассоциироваться не только с определенными способами управления, но и с ситуацией освободительной Отечественной войны, и со здоровым культом армии, и с понятным... стремлением к величю. «Полицейщина» – это то, что противостоит не только либеральной концепции государственного и общественного устройства, но и либеральной концепции армии» [21, с. 302].

Така позиція І.М. Клямкіна щодо характеристики мілітаризованої системи суспільства за усіма наявними ознаками легко може бути перенесена й на сучасну вітчизняну міліцію, і пояснює вже цитований вислів Ю. Белоусова, К. Левченка, О. Мартиненка про «спорідненість внутрішньої культури армії та поліції» та що «поліція продовжує використовувати цілком мілітаризовану тактику охорони правопорядку та стиль управління персоналом» [5, с. 21]. Тоді звідси впливає припущення, що, можливо, *справа полягає в надмірній «поліцейщині» української міліції як реаліям відношення до суспільства, а не в її «мілітаризації»* – а фактично – в озброєнні.

І якщо вже прийняти цей термін, то при широко проголошеному в Україні реформаторському прагненні до перетворення міліції в поліцію, тавтологічним буде виглядати вислів – «поліцейщина» поліції», але від означеної «поліцейщини», що протистоїть принципам правової держави, треба позбутися ще на міліцейському етапі реформи органів внутрішніх справ.

Таким чином, сьогодні тактично правильним є не декларування некоректного терміну «демілітаризація МВС України», тим більш, що, як зазначає С. Шаргунов, мілітаризація – це слово-пастка [22], а ліквідація «поліцейщини» в міліції. До того ж розуміючи, що це за суттю насправді не «демілітаризація», а просте роззатестування окремих підрозділів, органів і служб МВС України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Венедиктов В.С. Проблемы реформирования системы МВС Украины : [монография] / В. С. Венедиктов, І.В. Зозуля. – Ужгород : ВАТ «Патент», 2005. – 216 с.
2. Зозуля І.В. Теорія і практика реформування системи МВС України : монографія / І. В. Зозуля. – Х. : Харків юридичний, 2008. – 480 с.
3. Зозуля І. В. Теорія і практика реформування системи органів МВС України: адміністративно-правові засади : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / І.В. Зозуля ; Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. – Дніпропетровськ, 2011. – 469 с.
4. В МВС, за допомогою громадських організацій, з'явилася стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1410945097>.
5. Права людини в діяльності української міліції-2009 / за заг. ред. Ю.Л. Белоусов, К.Б. Левченко, О.А. Мартиненко. – Х. : Права людини, 2010. – 380 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

7. Лавриненко І. Реформа системи, що не має жодного уявлення про права людини / І. Лавриненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.racurs.ua/625-reforma-mvs-militcia>.
8. Гуков А. Демилитаризация милиции обернется ее полным развалом / А. Гуков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gosbalt.ru/main/2010/09/14/771594.html>.
9. Шмагун О. Новая идеология российской милиции / О. Шмагун, А. Новикова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://newsland.com/news/detail/id/477865>.
10. Корба Г. Доложили по всей реформе / Г. Корба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kommersant.ru/doc/2244841>.
11. Банчук О. Реформа МВС як розмова німого з глухим / О. Банчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2014/06/11/7028726>.
12. Проект Закону України «Про демілітаризацію та упорядкування носіння форменого одягу» : від 03.04.2008 р., № 2328 / Г.Г. Москаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32221&pf35401=120360>.
13. Закон України «Про міліцію» : від 20.12.1990 р., № 565–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 4. – Ст. 20.
14. Поліція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Поліція>.
15. Федеральный закон «О полиции» : от 07.02.2011 г., № 3-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.consultant.ru/popular/police/115_1.html#p35.
16. Проект Закону України «Про поліцію і поліцейську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravo.org.ua/2011-07-05-15-26-55/2011-07-22-11-19-37/1681-proekt-zakonu-ukrainy-pro-politsiui-i-politseisku-dialnist.html>.
17. Закон України «Про Службу безпеки України» : від 25.03.1992 р., № 2229–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
18. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» : від 03.04.2003 р., № 661–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208.
19. Принципово – демілітаризація Департаменту з питань виконання покарань та його незалежний статус [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1163161747>.
20. В рамках реформування правоохоронительных органов численность милиции сократится на 20% – заместитель Министра внутренних дел Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/cherkasy/gu/publish/article/124296>.
21. Куда ведет кризис культуры? Опыт междисциплинарных диалогов / под общ. ред. И.М. Клямкина. – М. : Новое издательство, 2011. – 538 с.
22. Чечель И. Шаргунов vs Клямкин: милитаризация / И. Чечель, А. Марков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gefter.ru/archive/7886>.

УДК 349.2

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE HISTORY OF THE FORMATION OF THE INSTITUTE OF THE JUDICIAL REVIEW OF THE CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE FIELD OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY

Зубов О.С.,

*здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

У науковій статті досліджується історія становлення та розвитку інституту судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, включаючи правопорушення у сфері підприємницької діяльності. Дослідження цієї теми дозволило виявити позитивний історичний досвід передачі повноважень розглядати справи про незначні правопорушення до інших органів державної влади (що в різні історичні періоди дозволяло звільняти суди від надмірного навантаження), сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства та юридичної практики в цій сфері суспільних відносин.

Ключові слова: історія становлення, судова система, юридична відповідальність, судовий розгляд, правосуддя, юрисдикція, навантаження, історичний досвід, удосконалення.

В научной статье исследуется история становления и развития института судебного рассмотрения дел об административных правонарушениях, включая правонарушения в сфере предпринимательской деятельности. Исследование данной темы позволило выявить позитивный исторический опыт передачи полномочий рассматривать дела про незначительные правонарушения другим органам государственной власти (что в различные исторические периоды позволяло освобождать суды от чрезмерной нагрузки), сформулировать конкретные предложения относительно усовершенствования национального законодательства и юридической практики в данной сфере общественных отношений.

Ключевые слова: история становления, судебная система, юридическая ответственность, судебное рассмотрение, правосудие, юрисдикция, нагрузка, исторический опыт, усовершенствование.